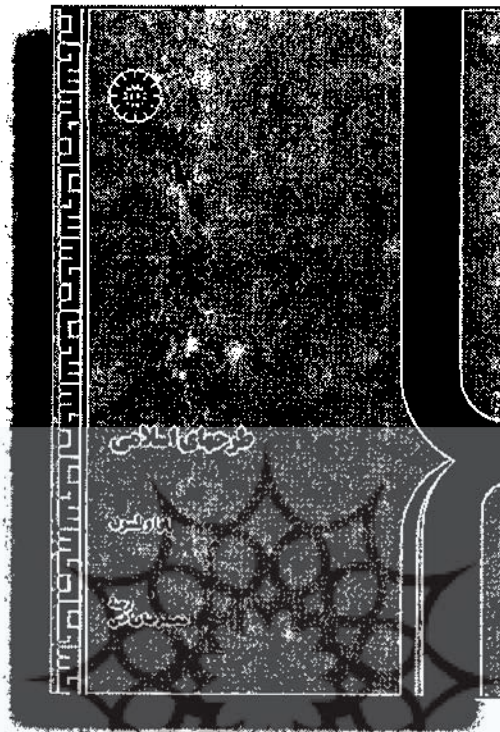

طرحهای اسلامی

● مریم کیان

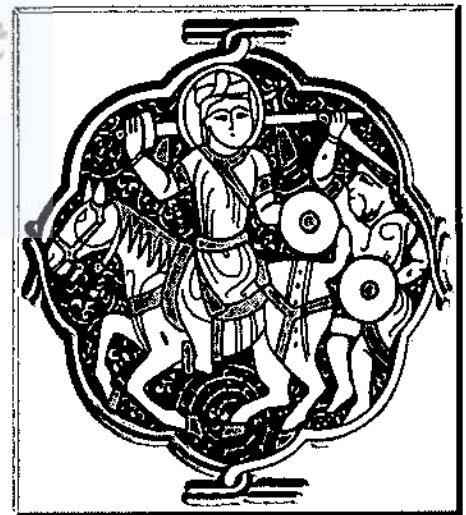
- طرحهای اسلامی
- نوشته: اوا ویلسون
- ترجمه: محمدرضا ریاضی
- انتشارات سمت، چاپ اول، ۱۳۷۷

آنچه بیش از هر چیز در فهرست مشخص می‌شود، عدم پیوستگی مطالب آن است که با نداشتن فصل‌بندی مشخص و آوردن عناوین جزئی تشدید می‌شود. با آنکه در فهرست قید نشده ولی کتاب دارای دو بخش کلی «مباحث تئوری و طرحها» می‌باشد.

در قسمت سخنی درباره کتاب، نویسنده طرحهای کتاب را گلچینی از آثار برجسته هنرمندان سرزمینهای اسلامی معرفی می‌کند و خاطر نشان می‌سازد که انتخاب آثار به دلایلی چون محدوده جغرافیایی و تاریخی صورت نگرفته است. طرحهای کتاب مربوط به قرون ۳ تا ۱۱ ه. ق ایران، مصر، ترکیه و عراق است و اغلب آن‌ها متعلق به ایران و ترکیه است.

در همین قسمت نویسنده هدف خود را برای تألیف کتاب «برانگیختن اشتیاق خواننده برای جستجوی بیشتر در دنیای هنر اسلامی، با نشان دادن طرحهایی از نظامهای هندسی پیچیده و استفاده تخیلی از برگهای پیچکی ساده، ذکر کرده است». همچنین می‌خوانیم که «طرحها نه از نظر جغرافیایی و نه از نظر زمان، بلکه به واسطه مضامین مربوط به هم و نظام طرحها مرتب شده‌اند».

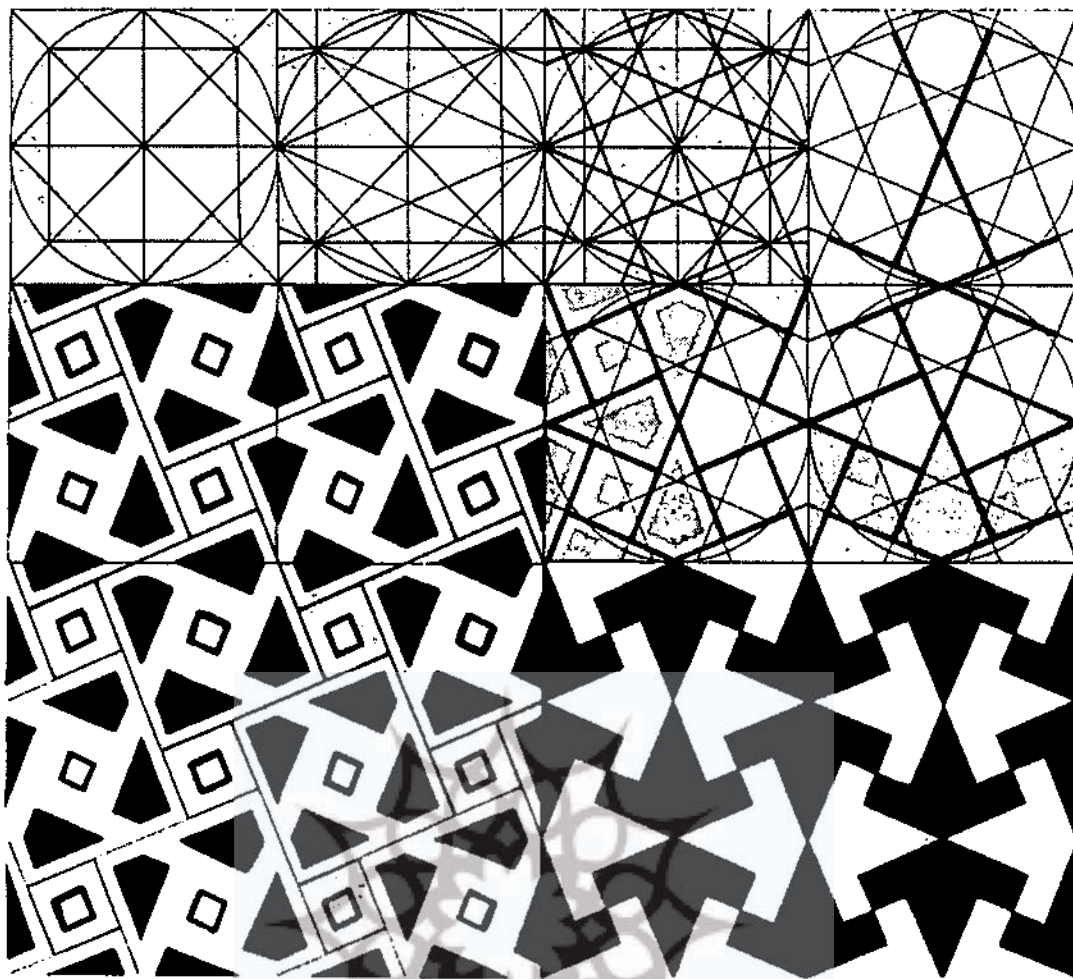
نویسنده در بحث تاریخ امپراتوری اسلامی به ذکر سلسله‌هایی که در ایران حکومت کرده‌اند، اشاره می‌کند. ذکر تاریخ حکومتها برای کتابی تحت عنوان «طرحهای اسلامی» ضرورتی ندارد و تنها هنگامی که به همراه معرفی طرحهای هر دوره و تأثیر عوامل

این نقش بیانگر زندگی درباری جنگ و شکار، هاله دور سر در هنر اسلامی نشان قداست نیست.

این صحنه، تزیین ابریقی از برنج است با کتیبه مورخ ۶۳۰ ق / ۱۲۳۲ م در موصل، عراق. برنج چکش خورده ابریق، قلمزنی شده با نقره و مس ترصیع گردیده است.

بخشی از کتاب که درباره اشکال ترکیبی هندسی است، با استفاده از تداخل و با اتصال دواپیر ترسیم شده‌اند، برداشتی از کتاب «نقشهای هندسی در هنر اسلامی» نوشته عصام السعید و عایشه با رمان است. نویسنده کتاب، ایجاد نقوش هندسی به وسیله دواپیر را از طرحهای دوره اسلامی برمی شمارد در صورتی که در آثار هنری دوران قبل از تاریخ و دوره تاریخی نقوشی وجود دارد که نوعی تداخل دواپیر را در خود نهفته است. طرحهای دیگری که از نقوش انسان، حیوان و گیاهان استفاده شده در منابع ایرانی به شکل مناسبتری ارائه شده است، از آن جمله می توان از کتاب «هنر سفالگری دوره اسلامی» نوشته فاطمه کریمی و از کتابهای مرجعی که درباره نقشهای هندسی مانند «گره‌ها» مطالعه و مورد بررسی دقیق قرار گرفته کتاب «طرح و اجرای نقش در کاشیکاری ایران» نوشته محمود ماهرالنقش و همچنین کتاب «کاشیکاری ایران، گلچین معقلی» نوشته حسین زمرشیدی می توان نام برد. امید است که کمبود منابع مرجع درباره معرفی رشته های مختلف هنر ایران، محققان را بر آن دارد که با وجود آثار منقول و غیر منقول با ارزش موجود در گنجینه های ایران و دسترسی پژوهشگرانی چون مترجم این کتاب، به آثار منقوش، خود اقدام به جمع آوری اطلاعات و انتشار مطالبی در این خصوص نمایند. □

نقشی چرخشی که به صورت واحدی ساده روی شبکه بر اساس هشت ضلعی ساخته و تکرار نشده است (به نقل از: السعید و پارمان، ۱۹۷۶).

سیاسی بر آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد تا خواننده، علل تغییر و تحول در نقوش را دریابد، مفید واقع خواهد شد.

در بخش بعدی مختصری درباره قرآنیهای مذهب، آثار سفالی و فلزکاری آورده شده است در مبحث قرآنیهای مذهب به خوشنویسی و سیر تحول خط، در مبحث سفالگری به مباحث فنی از جمله بعضی از روشهای تزئین بدنه با لعاب در ایران و تاریخچه سفالگری دوره اسلامی ترکیه و در بحث فلزکاری اشاره به طراحان و طرحهای تزئینات فلزی دارد! به این ترتیب به نظر می‌رسد که آثار مختلف و طرحهای آن از یک سو نگریسته نشده و به همین دلیل مطالب هماهنگ و یکنواخت نیست. اگر نویسنده به مفاهیم و مضامین طرحها می‌پرداخت، بر قابلیت استفاده از طرحها می‌افزود.

همچنانکه از نام کتاب برمی آید پرداختن به طرحها مهمترین قسمت کتاب است ولی به طبقه بندی آنها اهمیت داده نشده است، نقوش می‌بایست بر حسب موضوع به نقوش انسانی، حیوانی، گیاهی، اشیا و همچنین نقوش برخاسته از سایر عوامل طبیعت مانند خورشید، ستاره و ماه و نقوش کاملاً انتزاعی طبقه بندی شود و نام نقشها، ویژگیها و ریشه نقوش، عنوان می‌شد. ثبت نقوش با مشخصات فوق، نگاه دانشجویان را در رابطه با آثار منقوش، عمیق تر کرده و از آن پس با برخورد بهتری آنها را مورد بررسی قرار خواهند داد.